

Občina MEŽICA
Trg svobode 1
2392 MEŽICA
Telefon: 02 82 79 350
Fax: 02 82 79 359
e-mail: info@mezica.si

Številka: 33105-0001/2012-2

Datum: 13.11.2012

AKCIJA

OHRANIMO ČEBELE

PRIJAVA NA NATEČAJ

Čebelarске zveze Slovenije in
Javne svetovalne službe v čebelarstvu

Kontaktna oseba:

Mateja MEŠNJAK
Telefon: 02 82 79 357
e-mail: mateja.mesnjak@mezica.si

1. UVOD

Večstoletna tradicija čebelarjenja na Slovenskem je tudi na Koroškem pustila bogate sledi. Od ropanja čebeljih gnezd v naravi se je s prihodom Slovanov na območju današnje Slovenije razširilo gozdno čebelarjenje, iz katerega se je v 13. stoletju začelo razvijati domače čebelarstvo. Uvajanje novih kulturnih rastlin, zlasti ajde od druge polovice 15. stoletja, je zelo vplivalo na razmah in način čebelarjenja.

V obdobju gozdnega čebelarjenja so panje predstavljale drevesne dupline, z razvojem domačega čebelarstva so dupla izsekali iz dreves, pozneje so jih izdoblili in izdelali korita, klade in polklade. Tem so sledili panji iz klanih ali tesanih desk, z razvojem žagarstva na območju Slovenije v 14. stoletju pa iz žaganih desk zbiti panji. Ti so kasneje pripomogli k razvoju »kranjiča« in panjev, ki jih poznamo danes. S pojavom panja s premičnim satjem, satnic, točila, matične rešetke, kadilnika in druge opreme v 19. stoletju je čebelarstvo dobilo nov zagon. Razvila se je tudi trgovina s čebeljimi maticami in družinami.

Čebelarjenje v Mežici in Mežiški dolini delimo na dobo gojenja čebel v kranjičih, približno do konca prve svetovne vojne, na razvoj panjev s premičnim satjem v nekdanji Jugoslaviji ter na čebelarjenje v današnjem času.

Mežiška dolina je velika kotlina, zavarovana pred vetrovi in vremenskimi neugodnostmi in je bila od nekdanj raj za čebele in čebelarje. Poraščena je v glavnem s smrekovimi in borovimi gozdovi, obširno z rdečim pomladanskim vresjem, borovnicami, brusnicami, leskovjem in vrbami ob potokih. Ko cvetijo travniki, cvetijo v gozdovih smreke, kmalu za njimi pa maline in ostrožnice. Glavna paša je še danes na smreki. Pri večini kmetij so stali večji ali manjši čebelnjaki, napolnjeni s panji z nepremičnim satjem, ki so jih tudi na Koroškem imenovali »kranjiči«. Med so pridobivali tako, da so čebele z žveplovim dimom zadušili, medeno satje spodrezali, drobno razrezali, odcejali na mrežah in stiskali z rokami. Kužnih bolezni čebel, razen griže, niso poznali, ker so stare panje s čebelami jeseni večinoma zažveplali, z ajdove paše pa so pripeljali zdrave čebelje družine z mladimi maticami.

Za razvoj in napredek čebelarstva so skrbele čebelarske organizacije. V Celovcu je leta 1913 potekal ustanovni zbor Slovenskega čebelarskega društva za Koroško, ki mu je leta 1914 pristopila čebelarska skupina »Ojstrica«, ena od podružnic je bila ČD Mežica. Tako lahko leto 1914 štejemo kot začetek organiziranega delovanja čebelarjev v Mežici.

Po razpadu Avstro-Ogrske monarhije je le-ta pripadla Državi SHS, Podjuna pa po plebiscitu 1920 k Republiki Avstriji. Dobili smo državno mejo, vendar so naši zastopniki v komisiji za urejanje obmejnega prometa z Avstrijo dosegli, da so čebelarji smeli še naprej voziti čebele na ajdovo pašo v Podjuno.

Društva so svojo dejavnost, ki je bila med prvo svetovno vojno prekinjena, takoj po vojni obnovila. V Mežici je potekal ustanovni občni zbor čebelarjev leta 1919.

V prvih desetletjih 20. stoletja se je v slovenskem prostoru vse bolj uveljavljal panj s premičnim satjem, AŽ panj, ki ga je razvil Anton Žnideršič. Nad AŽ panjem sta bila v Mežiški dolini navdušena zlasti učitelja Peter Močnik v Guštanju in Rudolf Galob v Mežici, ki sta skrbeli tudi za izobraževanje čebelarjev. Tako so po prvi svetovni vojni na Koroškem postopoma namesto kranjiča začeli uporabljati AŽ panje in nakladne panje s premičnim satjem.

Čebelarska podružnica Mežica je redno naročala čebelarsko opremo in AŽ panje iz Ljubljane, pozimi so panje izdelovali tudi domači mizarji in čebelarji sami. Organizirali so različna strokovna predavanja in tečaje ter omogočali usposabljanje širokemu krogu zainteresiranih čebelarjev. Največkrat sta predavala Avgust Bukovec in Jože Okorn, banski čebelarski učitelj, na ustanovnih občnih zborih novih čebelarskih podružnic v Mežiški dolini, na Muti in v Slovenj Gradcu pa Rudolf Galob.

Po drugi svetovni vojni se je čebelarjenje zaradi novo nastalih razmer spremenilo. Koroška je po letu 1945 dokončno izgubila možnost ajdove paše v Podjuni, ki je v preteklosti omogočala zdravo zimsko zalogo hrane v panjih. To pa je bil za čebelarstvo na Koroškem zelo hud udarec.

Z razvojem industrije so se pojavili škodljivi plini, ki so morili čebele. Mnogi koroški čebelarji so morali preseliti svoje panje v manj ogrožene lege.

Leta 1954 se je v Jugoslaviji prvič pojavila nevarna čebelja bolezen »pršičavost«. Zdravljenje in zatiranje te bolezni na Koroškem je organiziral in vodil Rudolf Galob vse do leta 1967, ko je bila pršica uspešno zatrta na obeh straneh državne meje.

Čebelarji so se povezali preko okraja Prevalje in nato preko okraja Slovenj Gradec. V Mežici so leta 1953 pod vodstvom Rudolfa Galoba ustanovili Čebelarsko društvo za Zgornjo Mežiško dolino, ki je povezalo čebelarske družine iz Črne, Prevalj, Leš, Šentanela in Mežice. Leta 1962 se mu je pridružila čebelarska družina Guštanj, društvo pa se je naslednje leto preimenovalo v Čebelarsko društvo za Mežiško dolino. 29. januarja 1983 so na območju Mežiške doline ustanovili Zvezo čebelarjev občine Ravne na Koroškem, ki so jo šest let kasneje preimenovali v Zvezo čebelarjev Mežiške doline. 6. februarja 1999 je bila ustanovljena Čebelarska zveza Koroške, v kateri poleg čebelarske družine Mežica delujejo čebelarska društva Črna na Koroškem, Žerjav, Prevalje, Ravne na Koroškem, Kotlje, Dravograd in Vuzenica – Muta.

2. AKTIVNOSTI OBČINE MEŽICA NA PODROČJU OHRANJANJA ČEBEL

2.1. Ali na javne površine kot so parki in zelenice sadite medovite rastline? Ali imate to urejeno z predpisom ali je to samo navodilu župana oz. občinske uprave?

Naši starši, stari starši in tudi generacije pred njimi so skrbele za čisto in urejeno okolje. Današnje generacije se trudimo ohraniti to bogato prepletenost stavb in urbane zasaditve, tako v obliki obcestnih drevoredov kot tudi parkovnih zasaditev in seveda zasebnih parkovnih oziroma drevesnih zasaditev. Že omenjena dolgoletna tradicija čebelarstva pa nas opominja, da moramo s svojim delovanjem koristiti tudi čebelam, zato javne površine zasajamo z medovitimi rastlinami.

Zaradi zavedanja zahtevnosti urejanja urbane krajine in njenega vpliva na avtohtone rastlinske in živalske vrste, med katerimi zaradi dolgoletne tradicije seveda najbolj poznamo čebelo, smo v občini Mežica k problematiki zasaditev pristopili na treh nivojih: (1) pri urejanju področja in usmeritvah z uvedbo postopkov za uveljavitev občinskega prostorskega načrta, (2) pri izvedbi pa s sodelovanjem strokovnjakov – krajinskih arhitektov in arboristov. (3) Občina Mežica je za zagotovitev trajne, strokovne in odgovorne skrbi za nego rastlin na območjih javnih površin občine imenovala in pooblastila za delo tudi predstavnika Čebelarske družine Mežica, gospoda Štefana Erjavca, zavzetega čebelarja, vrtnarja, sadjarja in vrtičkarja.

Medovite rastline v Mežici:

V Občini Mežica smo pri zasajanju javnih površin zavezani trajnemu sajenju medovitih rastlin. V mežiških parkovnih nasadih je posajenih 46 drevesnih vrst, med njimi predvsem medonosni javor, cigarovec, vrba, smreka, lipa,... Na dveh lokacijah, ob Meži do Polene in od Poljane do Torčeve žage, je nasad akacij /Robinia pseudacacia/.

Skrbimo tudi za sajenje rastlin, ki jih rade obiskujejo čebele, na vseh javnih površinah v mestu.

Slika: Nasad pred občinsko stavbo v Mežici
Vir: <http://www.mezica.si/galerija/Mezicavcvetju/>

Nasad brez in japonskih češenj, ki so nam ga zapustile pretekle generacije
Fotografija: M. Mešnjak

Urejanje zasaditev - občinski prostorski načrt:

Občina Mežica je v zaključni fazi priprave občinskega prostorskega načrta (sklep o začetku priprave je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 72/2008 z dne 17. 7. 2008), katerega del je namenjen tudi vzdrževanju in pa posebej tudi novo-zasajevanju tako dreves kot grmovnic in urejanju in načrtovanju javnih zelenic.

Predlog prostorskega načrta na področju krajinskega oblikovanja predlaga zasaditev dreves črne jelše (*Alnus Glutinosa* »Aurea«), ki nudi čebelarjem zelo dobro zgodnje pomladno pelodno pašo in/ali belega gabra (*Carpinus betulus* «Fastigiata«), ki nudi čebelarjem odlično medicinsko in dobro pelodno, občasno pa tudi manino pašo.

Predlagani prostorski načrt predvideva tudi druge hortikulturene ureditve, pri katerih se morajo (pretežno) uporabiti avtohtone rastlinske vrste, ki so praktično vse medonosne. V primeru posegov v teren morajo biti le-ti izvedeni z blagimi in ozelenjenimi brežinami, oporni zidovi se morajo urediti, zatraviti in ozeleniti z drevjem in grmičevjem.

Brežine
Fotografija: Š. Erjavc

V primerih sanacij (razgaljena tla, novo nastale brežine, vkopi, nasipi ipd.) se predlaga utrditev in zasaditev z ustreznimi avtohtonimi drevesnimi in grmovnimi vrstami. Štefan Erjavc je z vidika skrbi za čebele in zagotavljanja čim boljše čebelje paše na medovitih rastlinah dopolnil obstoječe predloge še z naslednjimi:

- Kot parkovna drevesa posaditi večje število gozdnih češenj, (*Prunus Avium*), bogato medonosno drevo, tako z nektarjem kot s cvetnim prahom, zaradi zelo ugodnih učinkov na zdravje in uspešen razvoj čebeljih družin. Poleg tega je gozdna češnja pomembna za ohranitev biotske raznovrstnosti, je nosilec prehrane za mnoge ptice pevke, razne krilate žuželke. Gozdne češnje bodo s svojo cvetočo pomladansko podobo okolico poživile, čebele pa nahranile. Pridobiti jih je smiselno kar v domačem okolju, saj so avtohtone in najbolj prilagojene za naše okolje.
- Načrtovati zasaditev 3 do 5 divjih kostanjev (eden že raste pri Narodnem domu). Divji kostanj je lepo okrasno drevo, ki tudi odlično medi. Iskani so plodovi za domača zdravila, kot material ga rabijo otroci za ustvarjanje v vrtcu.
- Zasaditi mali jesen (*Fraxinus ornus* L.). Na Koroškem cveti maja, dobro medi in je za čebele dobra dopolnitev gozdne paše. Mano na malem jesenu proizvajajo jesenov škržat, spoznamo ga po značilnih pegah na krilih. Ta vrsta majhnega drevesa raste predvsem na krasu, Slovenski Istri in Zasavju. Je posebnost zgornje Mežiške doline, najbližje rastišče je pri Hudi luknji in na skali, ki jo z leve strani opazimo po enem kilometru iz Ožbalta v smeri proti Mariboru. Ker je mali jesen počasne rasti (v višino ne preseže več kot dvajset metrov) je z njegovo oskrbo zanemarljivo malo dela. Zato je primeren za mesta, kjer s svojim obstojem ne moti okolice. (Podatki iz različnih virov in lastna spoznanja). Avtohtone sadike malega jesena so dosegljive v neposredni bližini Mežice: kmetija Stari, Pustnik, Orešnik in dalje ob reki Meži vse do Črne.
- Zelo dobro medeče drevo je tudi ameriška katalpa. Primerna za v parke, manj za ob robove prometnih cest. Primeren prostor za njihovo zasaditev je za Narodnim domom, okrog nogometnega igrišča itd.

Urejanje zasaditev - pomoč strokovnjakov:

Sodelovanje je že steklo na projektu sanacije Osnovne šole Mežica. V urejanje okolice osnovne šole so bili vključeni tudi krajinski arhitekti in arboristi (strokovnjaki za drevesa). Prvi so skupaj z odgovornim arhitektom predvideli zasaditev dobrih 20 novih dreves na severni in južni strani stavbe, arboristi pa so poskrbeli, da se je ulična linija dreves, ki so jo sestavljale japonske češnje in breze, ustrezno strokovno uredila.

Drugo:

V želji po zavedanju in udeležanju trajnostnega razvoja je predvidena vzpostavitev javnega registra tako občinskih dreves kot zasebnih dreves, katerih obseg na višini enega metra (merjeno ob deblu) znaša več kot 1,25 m oziroma pri specifičnih vrstah najmanj 0,60 m. Tako bi lahko lastniki (ne glede na to, ali so lastniki občani ali pa občina oziroma država ali njene institucije) katerokoli drevo znotraj stavbnih zemljišč Občine Mežica odstraniti le na podlagi ustrezne odločbe o poseku oziroma odstranitvi.

Na ta način želi Občina Mežica zavarovati samovoljo v »zelenem«
prostoru in potrditi usmeritev, da so drevesa okoli nas del javnega prostora in javne in kolektivne zavesti ter da je za njihovo rast in lego v prostoru potrebno veliko energije, vložka in časa. Posredne koristi pa vključujejo tudi zdravje in uspešen razvoj čebeljih družin in za ohranitev biotske raznovrstnosti.

V neposredni bližini centra mesta Občina Mežica ohranja tudi obsežen prostor, namenjen vrtničarjem. Tudi to je eden od načinov sajenja medonosnih rastlin, saj sodi med vrtnine veliko rastlin, ki dajejo v različnih letnih časih hrano čebelarom: grah, fižol, krompir, kumare, sončnice, različne vrste zelišč in začimb (bazilika, sivka, žajbelj,...).

V bližini imajo svoj vrt, ki ga obdelujejo in preko njega spoznavajo rastline in žuželke, tudi malčki iz Eko vrtca Mežica

“Kaj pomaga čebelarju vsa njegova spretnost, vse znanje, kaj mu koristijo razni moderni panji, kaj donša umno čebelarjenje in vzreja matic, ako ni zadostne čebelne paše!” je leta 1924 zapisal koroški učitelj in zavzet čebelar Peter Močnik v svojem članku z naslovom IZBOLJŠUJMO ČEBELNO PAŠO! v Slovenskem čebelarju¹. In v istem članku vsem bralcem položil na srce: »Ne samo, da vedno zdihujemo o slabih časih, dolžnost naša je, da se tudi sami potrudimo za izboljšanje paše.«

Občina Mežica ob pomoči naših zavzetih čebelarjev sledi tako nasvetom in dobrim praksam naših prednikov kot tudi sodobnim pristopom na področju ohranjanja čebel s sajenjem medonosnih rastlin in hkratnim vzpostavljanjem formalnih in neformalnih pogojev za tovrstne aktivnosti ter z osveščanjem naših občanov o pomenu čebel.

¹ Slovenski čebelar XXVI, leto 1924

2.2 Ali vaša občina spodbuja čebelarški turizem oz. skrbi za ohranjanje čebelarške kulturne dediščine? Kako?

Občina Mežica preko Pravilnika o sofinanciranju programov na področju turizma v Občini Mežica spodbuja vse oblike turizma, tudi čebelarškega. Ta pravilnik omogoča Čebelarški družini Mežica kandidiranje za finančna sredstva za projekte na področju čebelarškega turizma, v skladu s proračunskimi sredstvi za to postavko. Sprejet je tudi Pravilnik o dodeljevanju pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v Občini Mežica za programsko obdobje 2007–2013 (UL 56/2007), ki omogoča Čebelarški družini Mežica kandidiranje za sredstva na področju tehnične podpore čebelarstvu, ki lahko pozitivno vpliva na kakovost in pestrost ponudbe čebelarškega turizma v občini.

Občina Mežica se tudi aktivno vključuje kot partner v projekte, ki spodbujajo razvoj turističnih dejavnosti v lokalnem okolju. Skupaj s Čebelarško družino Mežica smo v letu 2012 naredili tudi velik korak k ohranjanju kulturne dediščine s postavitvijo stalne razstave na temo čebelarstva - ČEBELARSKA ZBIRKA MEŽICA.

S to razstavo predstavljamo čebelarjenje v Mežici v obdobju, ki je bilo do ljudi pod goro Peco pravzaprav darežljivo – v pridelanem medu in medenih produktih generacij, ki so živele na prelomu prejšnjega stoletja, in v panjskih končnicah, opremi, orodju ter arhivskem gradivu, ki je ostalo v spomin današnjim in prihodnjim rodovom.

Razstava je locirana v centru Mežice, v stavbi na Celovski cesti 1. Partnerji v projektu so bili poleg Občine Mežica tudi Čebelarška družina Mežica, Turistično društvo Mežica, Koroški pokrajinski muzej, turistični ponudnik Podzemlje Pece d.o.o. in koordinator projekta GALLOB d.o.o.

Uredili smo pritličje objekta v izmeri cca 100 m². Možna je tudi kasnejša nadgradnja projekta – razširitev na nadaljnjih 100m² v nadstropju, če bi bila potreba tudi na cca 50 m² v kleti istega objekta. S tega vidika je projekt možno razvijati in dograjevati, v skladu z zaznanimi trendi turističnega povpraševanja v čebelarstvu, razvojnih prioritet, lokalnih zmožnosti in (i)zbrane kulturne dediščine s področja čebelarstva.

Čebelarška zbirka Mežica je zasnovana kot muzejska pripoved o zgodovini čebelarjenja v Zgornji Mežiški dolini z uporabo različnih vrst gradiv (predmetno, fotografsko, dokumentarno, filmsko), s poudarkom na lokalni kulturni dediščini.

Otvoritev stalne razstave – postroj čebelarških praporov, 30.08.2012, Mežica
Foto: Arhiv Občine Mežica

Poslanstvo projekta bomo uresničevali s stalno in tudi z občasnimi gostujočimi čebelarstvenimi razstavami in s prireditvami, povezanimi s čebelarjenjem.

V okviru stalne razstave smo s področja čebelarstvene kulturne dediščine predstavili:

Muzealije:

- Primerke različnih vrst panjev (kranjiči, amerikanci, AŽ,...).
- Opremo za točenje medu (točilo, deže, nosila za kranjiče,...).
- Opremo za pripravo satnic.
- Razno drobno čebelarstveno orodje.
- Modele za vlivanje in oblikovanje voska.
- Različno drugo opremo, ki so jo naši predniki uporabljali pri delu s čebelami.
- Prek 80 originalnih panjskih končnic.

Predmete so posodili ali podarili čebelarji in njihovi potomci, z željo, da se starine ohranijo in primerno tudi predstavijo.

Vse muzealije so za razstavo konservirali v restavratorski delavnici Koroškega pokrajinskega muzeja.

Čebelarstvena zbirka Mežica
Foto: Aleksander Praper, Mežica

Zgodovinski prikaz čebelarjenja v Mežici

Večstoletna tradicija čebelarjenja na Slovenskem je na Koroškem pustila bogate sledi. Razstava niza utrinke iz zgodovine čebelarjenja in organiziranosti te dejavnosti na Koroškem v obdobju, ko so tu še čebelarili v kranjičih, a so v čebelnjake pričeli uvajati panje s premakljivim satjem. Zgodovinski pregled razvoja čebelarstva smo obogatili s starimi dokumenti in fotografijami, popestrili pa tudi z recepti tradicionalnih koroških medenih jedi in navodili za zdravljenje z medom in drugimi čebeljimi produkti.

Arhivsko gradivo

Mežiški učitelj in šolski upravitelj, Sokol, občinski odbornik, sadjar in čebelar Rudolf Galob je v obdobju 1921 – 1968 sooblikoval, zbral in ohranil bogat in obsežen čebelarski arhiv. Le-ta je pomemben tako za zgodovino čebelarjenja v Mežici in na Koroškem kot tudi širše, saj hranjena korespondenca s čebelarsko matico v Ljubljani v omenjenem obdobju odslikava tudi razvoj nacionalne čebelarske organizacije. V okviru projekta je bilo vso gradivo fotokopirano in je sedaj, vezano v trinajstih zvezkih, kot del zbirke dostopno javnosti in raziskovalcem, ki jih ta tematika zanima.

Originali panjskih končnic

Razstavljene »čevnice« iz zbirke Rudolfa Galoba je za razstavo posodila njegova družina. Sodijo v obdobje med leti 1820 in 1920. Za potrebe razstave jih je poimenoval in v pet vsebinskih sklopov razvrstil dr. Gorazd Makarovič, upokojeni kustos Slovenskega etnografskega muzeja. Njegova ocena, da Galobova zbirka panjskih končnic po svojem pomenu presega lokalne okvirje, daje predstavljeni kulturni dediščini dodatno težo in pomen.

Projekt ohranjanje čebelarske kulturne dediščine nadaljujemo – na terenu želimo kontinuirano zbrati in prihodnjim rodovom ohraniti čim več stare čebelarske opreme, ki govori o ustvarjalnosti, delavnosti in iznajdljivosti naših prednikov, ki so spoštovali visoko organizirano skupno življenje čebel, njihovo koristnost in tudi potrebe.

2.3. Imate v vašem lokalnem okolju ponudbo čebelarkega turizma? Ali vaša občina namenja kakšna sredstva za spodbujanje dejavnosti na tem področju?

Občina Mežica smatra, da je v turizmu potrebno graditi na turističnih produktih, ki so oblikovani mrežno – smiselno je povezovanje potencialov in njihovo komplementarno aktiviranje s ciljem multipliciranja učinkov v lokalnem okolju in širše.

Odločili smo se tudi za pristop »od spodaj navzgor« (bottom up), kar pomeni prednostno oblikovanje pogojev za razvoj čebelarkega turizma v Mežici in nato pomoč pri povezovanju potencialov (ponudnikov) in nadaljnja rast ter razvoj.

Ponudniki čebelarkega turizma:

Občina Mežica – stalna razstava ČEBELARSKA ZBIRKA MEŽICA

V okolici Mežice so čebelarkega turizmu na razpolago že: (1) stalna razstava, postavljena v dolini Tople v Občini Črna, ki je zastavljena pedagoško (predstavitev čebele in dela čebelarjev, razvoj panjev, orodij in pripomočkov, spoznavanje dela in opravil čebelarjev v pomladansko-poletnem in jesensko-zimskem obdobju), (2) sadjarsko-čebelarke učni center Prevalje, ki opozarja na pomen sodelovanja med sadjarji in čebelarji, (3) čebelarke dom nad Pliberkom (Avstrija), ki ponuja ogled pripomočkov za točenje medu, za predelavo voska, za vzrejo matic, knjižnica pa tudi prostor za šolanja in vodenje šolskih skupin.

Da ne podvajamo vsebin temveč jih nadgrajujemo, smo se v Občini Mežica odločili za dopolnitev obstoječe ponudbe z novostjo - s stalno razstavo, ki pripoveduje o zgodovini čebelarjenja v Mežici in njeni okolici v obdobju preloma pa do konca šestdesetih let prejšnjega stoletja. Poimenovali smo jo ČEBELARSKA ZBIRKA MEŽICA.

Čebelarke družina Mežica – šolski čebeljak

Čebeljak je namenjen mladim čebelarjem, ki si šele pridobivajo osnovna znanja s področja čebelarstva, vrtčevim in šolskim skupinam ter obiskovalcem (turistom), ki prihajajo na ogled Čebelarke zbirke.

Posamezni čebelarji

ČD Mežica ima v letu 2011 registriranih 47 čebelarjev, med njimi tudi tri predstavnice ženskega spola.

Na območju Koroške čebelarji pridobivajo in tržijo predvsem cvetlični in pa gozdni med, na določenih območjih lahko čebele oprasujejo tudi kakšno bolj določeno drevesno vrsto (kostanj, lipa ...). Korošci imajo najraje gozdni med. Povprečna količina medu na panj v enem letu znaša 25 kg. Tako kot čebelarji drugod po Sloveniji tudi naši čebelarji na vsakem kozarčku medu zapišejo vrsto, izvor ter naslov čebelarja, ki ga je pridelal.

Cvetni prah nabirajo čebele na rastlinah ter ga obogatijo z raznimi fermenti, hormoni, antibiotičnimi snovmi. Njegova zdravilnost se kaže pri prebavljivosti, izgubi apetita, slabokrvnosti ...

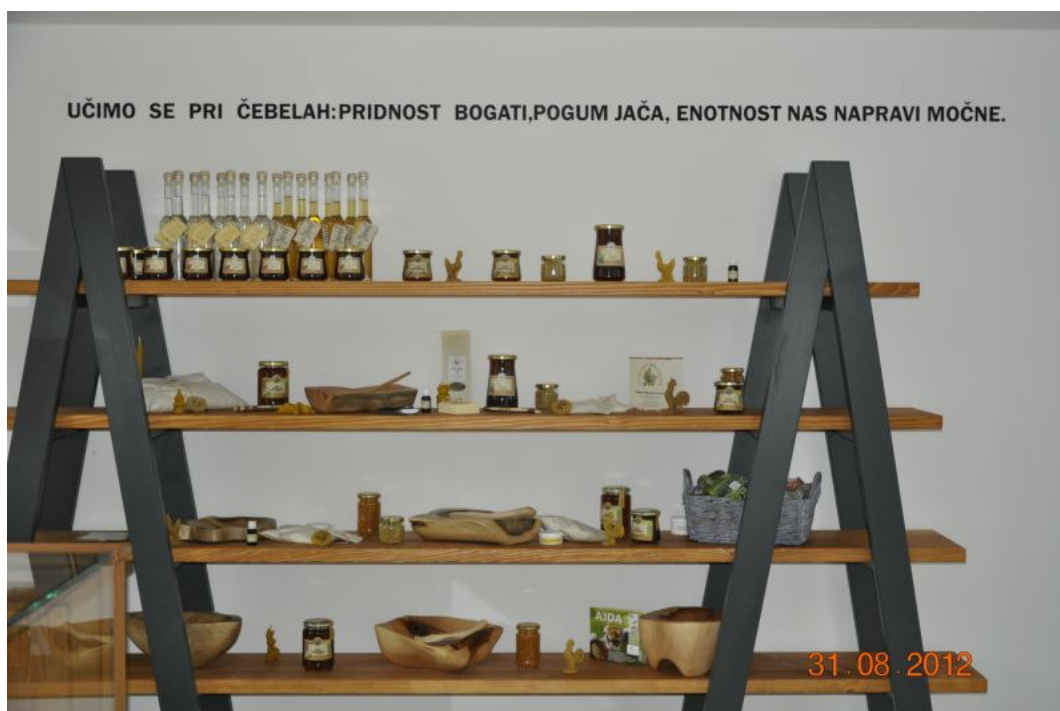
Pomemben proizvod čebel je tudi matični mleček, ki je izloček mladih čebel delavk, uporaben pri zniževanju krvnega pritiska, pri težavah s kožo ...

Vedno bolj uporabljen proizvod pa je propolis, ki je naravni antibiotik. Deluje proti plesnim, bakterijam, virusom, zato se uporablja pri obolenjih dihalnih organov, boleznih prebavnega trakta ...

Na osnovi čebeljih proizvodov proizvajajo naši člani tudi mazila, svečke, medeno žganje in druge produkte za zdravje in dobro počutje ljudi.

Lokalna trgovinica s spominki (v izvedbi)

V okviru projekta Čebelarstva zbirka Mežica je bil urejen in opremljen tudi poseben prostor, ki živi kot vstopna točka na razstavo Čebelarstva zbirka Mežica in ki bo v decembru letos odprl svoja vrata tudi kot trgovinica z lokalnimi turističnimi spominki – predvsem medenimi produkti. Tu bodo čebelarji lahko tržili svoje medene proizvode obiskovalcem razstave in turistom, ki prihajajo v Mežico.

Vir: <http://czm.si/trgovina>

Čebelarstva tekmovanja/nagrade

Visoka kakovost koroškega medu omogoča našim čebelarjem tudi sodelovanje na ocenjevanjih medu z mednarodno udeležbo. V letu 2012 je na ocenjevanju je sodelovalo 45 čebelarjev z 58 vzorci medu, večinoma iz Slovenije, 10 vzorcev medu pa je bilo iz Hrvaške, Slovaške in Avstrije. Šampion oziroma odličje za med z najvišjim številom doseženih točk izmed vseh ocenjenih vzorcev je za hojev med prejel Jozef Vol'ansky iz Slovaške, prvak sorte pa je za med z najvišjim številom doseženih točk v posamezni sorti za svoj Gozdni med prejel naš občan in član ČD Mežica Marjan Dimec. Takšna visoka priznanja brez dvoma koristijo pri promociji in trženju tako čebelarjem kot matični Čebelarstvu družini in ne nazadnje tudi Občini Mežica.

2.4. Imate v občini urejeno medovito, učno pot ali park z medovitimi rastlinami?

Ob otvoritvi stalne razstave Čebelarstva zbirka Mežica smo imeli možnost navezati na razstavo tudi šolski čebelnjak, ki stoji v bližini. Na ta način smo oblikovali učno pot, na kateri obiskovalci na razstavi najprej spoznajo zgodovino čebelarjenja, panje, orodje,... in si ogledajo film o čebelah, v bližnjem čebelnjaku pa jim predstavimo čebelji panj in čebeljo družino v naravi.

Med obema objektoma leži tudi manjši vrt, ki ga je potencialno možno (kot kasnejšo nadgradnjo te učne poti) urediti kot demonstracijski vrt z avtohtonimi koroškimi medonosnimi rastlinami.

2.5. Ali v vaši občini na šolah delujejo čebelarski krožki? Ali kako medsebojno sodelujete?

Mežica ima dolgo tradicijo organiziranja in poučevanja mladih čebelarjev. Prvi formalno ustanovljen tovrstni krožek je bil v okviru Čebelarskega odseka Pionirske zadruga leta 1960. Ohranjena je tudi dokumentacija za obdobje 1960/1967 (letni programi dela čebelarskega krožka, praktični pristopi pri delu s čebelami, zapisniki sestankov, korespondenca, promet,...).

Na desni strani panji čebelarskega krožka v letu 1963
Fotografija: Arhiv Rudolfa Galoba

V Občini Mežica se zavedamo, da imajo čebelarski krožki pomembno vlogo pri osveščanju otrok o pomenu čebel v naravnem ravnovesju ter razvijanju čebelarskega znanja, spretnosti in vrednot. Zagotavljajo tudi čebelarski podmladek, ki bo nadaljeval tradicijo čebelarjenja v Sloveniji in tudi v našem lokalnem okolju, zato podpiramo delovanje čebelarskih krožkov na osnovni šoli Mežica.

Danes s pomočjo šolskega čebelnjaka mladi spoznavajo čebelarjenje in pridobivajo strokovno znanje. Mentor čebelarskega krožka je Pavel Praper, sedanji predsednik Čebelarske družine Mežica. Krožek je tudi vpisan v evidenco pri Čebelarski zvezi Slovenije.

Občina Mežica vsako leto dodeli 500 EUR finančnih sredstev, ki se porabijo za potrebe delovanja čebelarskega krožka Čebelarski družini Mežica.

2.6. Ali sodelujete z lokalnim čebelarским društvom? Kako?

Čebelarska družina Mežica (ČD) in Občina Mežica sodelujeta pri vseh akcijah in aktivnosti, kjer lahko povežeta delovanje v skupno in splošno korist.

Občinski prostorski načrt

Predstavniki ČD v letu 2012 aktivno sodeluje pri zaključnih aktivnostih priprave občinskega prostorskega načrta, ki lahko (v tistem delu, ki se nanaša na izbor rastlin, primernih za zasaditve na javnih površinah) pomembno vpliva na pašo čebel.

Okolje

ČD in Občina sta tudi v aktivnem kontaktu glede izvedbe sanacijskih ukrepov, ki so povezani s sanacijo okolja, ki je obremenjeno s svincem in drugimi težkimi kovinami, saj te aktivnosti vplivajo tudi na življenjsko okolje čebel in s tem na njihovo (ne)odpornost ter s tem povezano šibkost in zmanjšano številčnost čebeljih družin.

Skupni projekti

Skupno je bil zastavljen in izpeljan projekt Čebelarske zbirke Mežica, katere nosilec je bila Občina Mežica

Skrb za vodenje po zbirki in nadaljnje aktivnosti zbiranja kulturne dediščine na terenu pa je prevzela Čebelarska družina Mežica.

2.7. Ali sodeluje župan ali drugi občinski predstavnik na vseslovenski dobrodelni akciji Tradicionalni slovenski zajtrk in se pridruži otrokom v vrtcu pri zajtrku? Ali se to sodelovanje kaže še v kakšni drugi obliki?

Župan Dušan Krebel se redno udeležuje aktivnosti, ki promovirajo zdravo prehrano otrok in mladostnikov, tudi Tradicionalnega slovenskega zajtrka, ki je nastal na pobudo Čebelarske zveze Slovenije.

Slovenski kruh, mleko, maslo, med (in jabolka)
Foto: Vrtec Mežica, 2012

2.8. Ali objavljate v lokalnem glasilu in na spletu občine članke in obvestila na temo čebelarških dogodkov in aktivnosti na vašem območju?

Občina Mežica na svoji spletni strani www.mezica.si in na spletni strani www.mojaobcina.si/mezica/ objavlja članke in obvestila, povezana tudi s čebelarškimi dogodki in aktivnostmi na območju naše občine. Prav tako skrbimo za obveščanje prek lokalnega glasila.

Čebelarstvo smo posebej obeležili v letu 2011 z objavo daljšega intervjuja s predsednikom ČD Mežica Pavlom Praperjem in objavo življenjepisa Rudolfa Galoba, vidnega člana čebelarške organizacije na Koroškem, ob 25-letnici njegove smrti.

V letu 2012 so bile vse aktivnosti ČD Mežica in Občine Mežica na področju čebelarstva usmerjene v pripravo stalne razstave Čebelarška zbirka Mežica. V javnih glasilih so bili objavljeni naslednji dogodki na temo čebelarstva:

- Eno-urna radijska oddaja na Koroškem radiu – Čebelarška zbirka Mežica: Muzejske zgodbe, ki jih pripravljajo strokovni delavci muzeja in se vrtijo vsak ponedeljek ob 16.30 uri na valovih Koroškega radija, 97,2 Mhz. Ponovitev je vsako soboto ob 9.00 uri. Zgodbo je pripravila muzejska svetovalka Valerija Grabner, KPM.
- Radijsko javljanje na Koroškem radiu – Čebelarška zbirka Mežica: Kratek pogovor z vodjo projekta Sašo Zrelec o razstavi in zgodovinskem orisu čebelarjenja v Mežici, ki ga ponazarja stalna razstava (javljanje v oddajo). Moderatorica: Špela Šavc.
- Radijski intervju na Koroškem radiu – Čebelarška zbirka Mežica: Kratek pogovor z vodjo projekta Sašo Zrelec ob otvoritvi razstave o ciljnih stalne razstave in njeni vsebini. Novinarka: Katja Gole
- Objava članka arhitekta Matije Milerja v lokalnem glasilu Šumc: o arhitekturnih pristopih, razmislekih in pomislekih ob prenovi stavbe in postavitvi stalne razstave na temo čebelarjenja.
- Občina Mežica je kot nosilec projekta postavila spletno stran: www.czm.si in facebook stran čebelarške zbirke.
- Zbirka je predstavljena tudi na spletni strani časopisa PODEŽELJE.SI http://www.spodezelja.si/index.php?option=com_content&view=article&id=1269:ebelaraska-zbirka-meica&catid=106:zaninovosti&Itemid=615
- Objava vabila na otvoritev stalne razstave in fotografij na spletni strani Občine Mežica <http://www.mojaobcina.si/mezica/novice/obvestila/cebelarska-zbirka-mezica.html>
- Časopis Večer dne 6.10. 2012 – Občina Mežica je objavila vabilo Čebelarška zbirka Mežica vabi k ogledu <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2012100605834779>

**2.9. Ali občina kot svoja protokolarna darila uporablja čebelje pridelke in izdelke?
Če je odgovor pozitiven, prosimo če jih navedete katere?**

Protokolarna darila Občine Mežica vključujejo tudi med članov Čebelarske družine Mežica.

Koroški med
Foto: S. Zrelec

2.10. Se v vaši občini na področju ohranjanja čebel in okolja ukvarjate še s kakšno aktivnostjo, ki je niste izpostavili v zgoraj naštetih vprašanjih?

Ko smo pripravljali stalno razstavo Čebelarska zbirka Mežica smo želeli, da projekt opomni ljudi, ki bodo prihajali na ogled razstave, si ogledali spletno stran ali morda prišli kupit le čebelje produkte ter druge spominke, na vlogo in pomen čebel. Zato smo vsak produkt, izveden v okviru projekta Čebelarska zbirka Mežica, s tem ciljem tudi oblikovali ali opremili:

V logotipu projekta je stilizirana slovenska kranjska sivka.

Podpora kampanji Ohranimo čebele!: Na promocijski zloženki stalne razstave ČEBELARSKA ZBIRKA MEŽICA in na spletni strani projekta na www.czm.si smo za promoviranje te akcije uporabili slogan Čebelarske zveze Slovenije, povezan z akcijo Ohranimo čebele!, »Posadi rožo za čebelo«.

Gregor Pustnik pred svojim čebelnjakom s kranjci leta 1913.

Za povezavo s sedanostjo pa je Čebelarska zveza Slovenije razstavi dodala še filme o čebelah, da nas spomnijo na izjemno vlogo in pomen teh, za naravo in človeka, skromnih in koristnih bitij.

Vabljeni k ogledu, ob prihodu domov pa: Posadite rožo za čebelo.

Ludvik Gutenberg

Zgodovinsko podobo in turistično ponudbo naše občine dopolnjujemo s stalno razstavo, posvečeno čebelarstvu dediščini Mežice in Koroške.

V nekdanjem Gutenbergjevem mlinu v centru Mežice je na ogled zbirka, s katero predstavljamo čebelarjenje v Mežici in njeni okolici v obdobju, ki je bilo do ljudi na Koroškem pravzaprav dorežljivo – v pridelanem medu in čebeljih produktih generacij, ki so živele na prelomu prejšnjega stoletja, in v panjskih končnicah, opremi, orodju ter arhivskem in drugem gradivu, ki je ostalo v spomin današnjim in prihodnjim rodovom.

Zbirka predstavlja dve ključni temi: poslikane panjske končnice in zgodovino čebelarjenja do leta 1967, zaokrožuje pa ju prikaz razvoja čebelarstva na Koroškem.

Osrednji del razstave je namenjen predstavitvi panjskih končnic, ki jih je Rudolf Galob zbral pretežno v Mežici in njeni okolici. Simbolne pripovedi razstavljenih Galobovih »čevnic« (kot je mehka govornica Korošcev imenovala čelnico/poslikano panjsko končnico) nam kažejo kulturne potrebe, pogled na svet in ustvarjalno moč kmečkega in podeželskega prebivalstva na tem območju.

Zgodovinski pregled so mežiški čebelarji dopolnili in nadgradili z orodjem in pripomočki, ki so jih tedanje generacije uporabljale pri delu s čebelami. Pripovedujejo o ustvarjalnosti, delavnosti in iznajdljivosti naših prednikov, ki so spoštovali visoko organizirano skupno življenje čebel, njihove koristi in tudi potrebe.

Razstavo dopolnjuje prikaz zgodovine stavbe, nekdanjega Gutenbergjevega mlina, in usode njegovih lastnikov ter spominska soba mežiškega učitelja in šolskega upravitelja Rudolfa Galoba, ljubitelja čebel, čebelarja in dolgoletnega čebelarskega funkcionarja. Na razpolago za ogled je tudi njegov obsežen, reproduciran čebelarski arhiv za obdobje 1922–1967.

Pred čebelnjakom, okoli leta 1935, desno Rudolf Galob.

Čebelarsko predavanje pri Ljubasju, 1934

Ogled filmov s čebelarsko vsebino

Za promocijo čebel, čebelarstva in tudi krovne organizacije, Čebelarske zveze Slovenije, so mežiški čebelarji v okviru razstave Čebelarska zbirka Mežica zagotovili tudi ogled treh filmov s čebelarsko vsebino iz nabora filmov Čebelarske zveze Slovenije.

Dostopnost arhivskih gradiv R. Galoba

Ker reproducirano arhivsko gradivo za obdobje 1921 – 1968 ni namenjeno izposoji, je mogoče v spominski sobi Rudolfa Galoba (ki je bila postavljena skupaj s čebelarsko razstavo) sestiti na njegov stol, za njegovo pisalno mizo, prižgati njegovo namizno svetilko in si gradivo tudi v miru ogledati. V primeru izražene potrebe po reproduciranju posameznih dokumentov se bomo potrudili ustreči željam.

Spominska soba R. Galoba
Foto: Občina Mežica

Lutkovna igrica Sanje o čisti deželi Mežiška lutkovna skupina »Super bice iz Mežice« se je odločila, da hkrati s projektom Čebelarska zbirka Mežica kot dodaten produkt pripravi tudi lutkovno igrico o čebelicah. Z njo želijo opozoriti na večjo zavzetost k čisti naravi ter lepšemu in čistejšemu okolju, predstava pa je namenjena vsem generacijam. Lutkarica Vanča Škrjanec je napisala zgodbico Sanje o čisti deželi, pod njenimi ustvarjalnimi rokami so nastale tudi lutke in Super bice so s čebelico Eli, ki išče čisto deželo, že gostovale tako v domači Mežici kot tudi drugod.

Sanje o čisti deželi, predstava na Prvi osnovni šoli Slovenj Gradec
<http://www.prva-os-sg.si/index.php/galerija/category/72-prvoolci>

Podpiranje aktivnosti eko-vrtca Mežica na področju čebelarstva

23.05.2012 je v občinskem Narodnem domu v Mežici potekalo VI. srečanje koordinatorjev ekovrtcev Slovenije. Ekošola oz. Fee Doves, Ekošola kot način življenja že tretje leto skupaj s Čebelarstvo Slovenije, Javno svetovalno službo v čebelarstvu sodeluje na tematiki ČEBELA, in to z vzgojno – izobraževalnega vidika okoljske vzgoje, ki se kaže kot vzgojno – izobraževalno delovanje za doseganje ciljev, povezanih z razvijanjem in oblikovanjem človekovega odnosa do narave, do družbe in do samega sebe.

V šolskem letu 2011/2012 smo skupaj namenili posebno pozornost projektu na temo »ČEBELNJAK SKOZI LETNE ČASE«. V projektu sodelujejo vrtci in osnovne šole iz Slovenije. Cilj projekta je, da se otrokom omogoči projektni pristop proučevanja čebel, ker nudi privzganje odnosa do čebele. Seznanjanje s pomenom čebel za sadjarstvo, poljedelstvo in končno za pridelavo zdrave hrane v lastnem – lokalnem okolju. Pri tem projektu gre za vzgojni proces značajskega oblikovanja s poudarkom na načrtnem razvijanju otrokovih navdihov in sposobnosti za akcijski odnos ter vstop v svet spoznavanja in odkrivanja – raziskovanja čebele kot pomembne žuželke, ki je ključnega pomena za zdravo pridelavo ekološke hrane s pomočjo njene oprasovalne vloge. Za namen osveščanja javnosti, smo zato tudi izdali zgibanko z omenjeno temo, katero so vsebinsko oblikovale že omenjene inštitucije. Na srečanju je sodeloval tudi g. Vlado Auguštin, specialist na področju tehnologije čebelarjenja pri Javni svetovalni službi v čebelarstvu, s predavanjem na temo »Čebelji panj v vzgojni funkciji spoznavanja čebel«. Vir: http://www.czs.si/novice_podrobno.php?sif_no=2326

Kot dopolnitev zgornjim aktivnostim so si v juniju letos otroci Eko vrtca Mežica ogledali predstavo Sanje o čisti deželi, v oktobru letos pa filmček o čebelicah v prostorih Čebelarstva Mežica.

OBČINA MEŽICA
Dušan KREBEL
ŽUPAN